

تورک یوردی

[اون آلتنجی سنه]

تورک ادب اقلری مرکز هبیتی طرفندره نشر اولنور .

جلد ۶

آغستوس ۱۹۲۷

نومرو ۳۲

قارا خوطو

موغول و قاتار تاریخی تدقیقاتی مدنیت عالمک هر طرفده بویوک بر اهمیتله تعقیب ایدیلمکله باشلانمیشدر . بالخاصه انکیز مطبوعاتی ، بو موضوعه بویوک برعلاقه کوسترمکده در . روس طالمیرندن پروفسور (قوزلوف) ک (موغولستان) و (تیبت) ده کی سیاحتلرینه دائر نشر ایتدیکی بویوک اثر، بو غیر مکشوف ساحلر حقیقده حسن اولونان مراقی واسع بر مقیاسده تطمینه خادم اولمیشدر . حرث و تاریخمیزله یاقینده علاقهدار اولان بو موضوع ایله بزمده مشغول اولماز ایجاب ایدر . پروفسور (قوزلوف) ایله هیئت سفیری سنک هدفی (غوبی) جولک قلبکاهنده (قارا خوطو) شهرینی کشف ایتمکدی . (قارا خوطو) عصرلردن بری سرقلان بر شهردر . جوغرافیاجیلر اولک موجود اولدیفی بیلور ، فقط ایچلرندن اونی کشف ایدن بولونموردی . ۱۹۰۰ ده بر سیاح بو شهری کشف ایتکلا یسته من ، فقط برلی خلق بویله بر شهرک غیر موجود اولدیفی ایلری سورده رک بو سیاحی باشلرندن صاومشلردی . دیگر برکاشف عینی شهری آرامنه جیقمش ، فقط کندینه بام باشقا بولار کوستریلشدی .

پروفسور (قوزلوف) ده بو اسرار انکیز شهری بولمق ایچین عظیم مشکلا نه اوغرامشدر . فقط نهایت یوسری برموغول برنشدن اوکره نمکه موفق اولمیشدر . «قارا خوطو» نک یعنی «قارا شهر» ک موغوللر آراسنده قورقونج بر شهرنی وارددر . بونلرک افاده سنه کوره بو شهره . کیرمک ایسته یئرلر اوراده کی روحلرک تعرضه اوغرامقده درلر . بو شهرده کی دفینه لری بولمق اوزره بربری آردنجه اورایه

كېدن ايكي سياحك اولومى ، خلكك بو اعتقادىنى تقويه ايتمىشدر . دفينه آرايان بو
ايكي سياحك برىنى قيرمىزى بوللى ، ديكرىنى بيشل بوللو برىر بويوك بيلان سوقمىشدى .
(قارا خوطو) نك كىزلى دفينه لرى محتوى اولدىنى خلق آراسنده شايع بر .
قېلىندىر بروفىسور (قوزلوف) بوئى آكلاتيوركن شوشكلمه اداره كلام بايدييور :
خلكك تلقيبىنه كوره خانلردن برى بويوك بر اوردو ايله (جين) ديارىنى فتح ايتك
وجىن تخنه اوتورمق ايسته مىشدر . خان رجعتىه مجبور اولمش ، نهايت «قاراخوطو»
قلعه سىنه التجا ايتمىشدى . جينلير خان ايله اوردوسى صوسز يىراقلىق ايسته مىشدر ،
نهر ك ياتاغى قوم دولو جوواللرله دولدىر مىشدر . خان ، قوبولر قازديرىمىز صو
بولمق ايسته مىش ، فقط صو بولونماش ، بونك اوزرىنه خان ، مجوهرات و آلتونلرىنك
دشمن لك دوشمه مەنى تامين ايچىن بونلرى قويوبه دولدىر مىش . بونلر توارت
ايدىمك اولانلر ك بر حر كنده بولونماشنى تامين ايچىن قارىسىنى وجو قوبلرىنى
اولدىر مىشدى . اوزماندن برى جينلير دفينه لرى بولمق ايچىن منعده تشبىلرده
بولونماش ، فقط موفق اولماشلىرىدى .

بروفىسور (قوزلوف) بونحسات ايله (قارا خوطو) شىرىنه كىر مىشدر .
بروفىسور ، مدهش قوم قاصير غىلرى ايچىنده شىره تقرب ايتىش و ايلك اول برجامىك
بقاياسيله قارشىلاشمىش ، صو كرا جاده لرك ايكي طرفى صىرالايان انقراض بقاياسى
قارشىلىق قالمىشدر . بو منظره ، شىرك بر بلان دائره سنده وجوده كتىر يلدىكنى
كوسترييور . شىرده متعدد معبدلر وارد . صو فقداشه رغماً هر طرفده قوشلرك
جيوليتىسى دويولمقده در . شىرده حيات ايچىن لازم اولان هر شى كشف اولونمىشدر .
قبرستانلرده انسان اسكەللرى طوزييور ، سوقاقلرده ، اشباى بيتىه نك هر درلوسى
كوزه چارپور . شىرك قله لرندى ، قبه لرندى بك نفيس اثرلر وارد .

بروفىسور (قوزلوف) ك تحقيقاته كوره (قارا خوطو) شىرى (قانونوت)
ايمپراطورلنك پايتختى ايدى . جنكيز خان طرفندن ضبط اولونمىشدى مقدم ، يعنى
مىلادك اون ايكنجى عصرندى بو شىر چوق جانلى بر حيات سورييوردى . شىرك
سكنه سى ايچىنده اكرىت مسلمان اولمقلا برابر كويليلر (بودا) مذهبىه سالكدىلر .

(قاراخوٹو) نك دور اقبالده جوق بو كسك و صرفه بر عبط تشكيل اينديكي آكلاشيليور. بالذات (قاراخوٹو) بر نهر ك قوملى آراسنده بولونيور و اطرافنده كي اراضى مكمل بر صورتده اسقا اولونيوردي. حال حاضرده بو حواليده ياشايان قيله به (طورغودلر) لر نامى ويريلكده در. روايت كوره بو قيله به بو اسم «جنكيز» خان طرفندن ويريلشدر. بو قيله دوت بو جوق عصر دن برى بورالرده مقيمدر. بروفسور (قوزلوف) بونلردن شهر ك اسكيدن كيملرله مسكون اولدينى صورمش، بونلر، اوراده چينليرك مقيم اولدينى سويله مشلدر. بروفسور بونلرله شهرده بودا هيكللى بولونديغه كوره بونك امكانسز اولدينى سويله مش، قيله افرادى بو سوز قارشيسنده حيرت ايتمشلدر.

بروفسور (قوزلوف)، قاراخوٹوده موغوللرك موضوع بحت ايندكلرى دفينه لرى بولاماش، فقط جوق قيمتدار شيلر الله ايتمشدر. بونلرك اينجده (۲۰۰۰) كتاب، طومار، ال يازىلى و بودا دينه طائده ۳۰۰ رسم وارد.

بونلرك تدقيقندن جوق مهم نتيجه لر الله ايديله جكد. مع مافيه آكلاشيلان بر شى، موغولستانك بوتون دنيا اينجين بر مركز و (تائفوت) دولتك حرت اعتباريله جوق بو كسك اولدينى، جنكيز خانك استيلاسنه رغماً صنعتلرينك دوام اينديكيدر.

(قاراخوٹو) ده بولونان مذهبي رسملرك رنگارى دون ياپيلمش كې پارلاق و مكمل بر صورتده محفوظدر. تذهييلر بوتون پارلاقلىيله پايدارد.

(قاراخوٹو) ده بولونان كتابلر وال يازمالرى ده جوق مهمدر. بالخاصه اون دوت سطر دن عبارت بر كاغذك جنكيز خان طرفندن وقوع بولان تلقيناي احتوا اينديكي ظن اولونيور. بوويقه نك اوزرنده جنكيز خانك اسمندن يالكز ماشنده كي ايكي حرف كوروليور.